

BRAINS Media

Konsulent innen naturfaglig kartlegging og formidling

Trondheim 04. nov. 2024

Til
Onyx Eiendom AS
Wessels veg 82, 7502 Stjørdal

Notat:

Naturfaglig vurdering om fuglelivet og en uønsket plante i tilknytning til tiltaksområdet 5040 Sjøsidan, Stjørdal

BRAINS Media (Tor Bollingmo; org.nr. 986 515 526 mva) har i epost 01.11.2024 fått i oppdrag å vurdere enkelte konkrete forhold knyttet til fugle- og plantelivet i tiltaksområdet.

Oppdraget

Prosjektets plankonsulent peker på behov for mer kunnskap om tre separate forhold:

1. Noen rødlistede fuglearter (bl.a. hettemåke, lomvi, storspove, makrellterne, taksvale og stær).
2. Fare for spredning av fremmedarten alaskakornell.
3. Vurdering av forhold knyttet til flysikkerhet (birdstrikes) ved Trondheim lufthavn Værnes (Avinor).

Til grunn for kunnskapsbehovet ligger tiltakshavers ønske om å oppfylle Naturmangfoldlovens bestemmelser om utredningsplikt og tilstrekkelig kunnskap.

Naturmangfoldlovens § 8 om kunnskapsgrunnlaget sier blant annet:

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

BRAINS Media (Tor Bollingmo) har mer enn 50 års erfaring med registreringer og observasjoner i det angjeldende området, og har de nødvendige faglige forutsetninger for å gjennomføre vurderingene.

Konklusjoner, sammendrag

1. Rødlistede fuglearter.

Tiltaket berører ikke forhold som kan påvirke forekomst, trekkforhold eller hekking hos rødlistede fuglearter.

2. Alaskakornell er påvist nær tiltaksområdet. Forekomsten er liten og spredning som følge av tiltaket svært lite sannsynlig. Oppfølging med kontroll av forekomsten sommeren 2025 eller etter igangsetting av grunnarbeid, er tilstrekkelig. Flytting av masse bør være sporbar i ettertid.

3. Tiltaket har ingen innvirkning på sannsynligheten for kollisjoner mellom fugl og fly på Værnes flyplass.

1. Rødlistede fuglearter

Tiltaksområdet ligger i nærheten av flere av landsdelens viktigste trekk- og rasteplasser for vannfugl. Gråelvreiret og Halsøen med Langøra utgjør en viktig del av Trondheimsfjordens Våtmarkssystem, som består av flere Ramsar verneområder (våtmarksområder av høy internasjonal betydning). Gjennom årene er det samlet et omfattende materiale som beskriver antall arter og individer ved Halsøen og Gråelva, samt de endringene som følger av årstidene. Antall påviste arter i området er svært høyt i nasjonal målestokk. Mye av materialet er tilgjengelig via Artsobservasjoner.no.

Tiltaksområdet ligger tilbaketrukket i forhold til både Halsøen og Gråelvosen, med Equinorbygget og Nord Universitet plassert lenger fram mot kanten av fugleområdet. På enkelte av takene hekker tjeld (1-2 par) og fiskemåke (1-5 par), begge rødlistede arter, men antall hekkende par ute i verneområdene er langt høyere. Ingen kjente par av de to artene blir fortrent av det aktuelle prosjektet.

Tiltakshaver oppgir at takene på de nye byggene vil bli dekket av asfaltbelegg. Dette reduserer mulighetene for hekking av tjeld og fiskemåke. Tjeld foretrekker underlag av grus og fiskemåke foretrekker kortvokst vegetasjon (f.eks. *Sedum*-tak) eller kanter som gir støtte for reirene. Hekking av noen få par fiskemåke er ikke usannsynlig, men har ingen påvirkning på bestanden av fiskemåke i området. Høsten 2024 var mer enn 200 årsunger av fiskemåke samlet på Halsøen, slik at ungeproduksjonen på Stjørdal er god.

Andre rødlistede fuglearter er påvist ute i våtmarksområdene eller ute på Stjørdalsfjorden, og har ingen relevans for det aktuelle byggeprosjektet. Tiltaket berører derfor ikke forhold som kan påvirke forekomst, trekkforhold eller hekking hos rødlistede fuglearter.

2. Den uønskede plantearten alaskakornell

Artskart.no gir den mest fullstendige oversikten over funn av arter i Norge (noe flere funn enn Artsobservasjoner.no). Ifølge Artskart er følgende 9 funn av alaskakornell gjort i Stjørdal kommune pr. oktober 2024. Funn farget **lilla** har relevans for vår vurdering.

Funndato	Lokalitet
01.10.2024	Iverhølen, Stjørdal
01.09.2023	Svortesmoen
27.09.2022	Stokkanvegen, Stjørdal sentrum, på tre separate funnsteder
06.06.2014	Innherredsvegen, Stjørdal
01.06.2014	Lånke øst for Granheim
21.09.2010	Tangen, Stjørdal
13.10.2002	Gråelva, sørsiden ved E6-brua

Alaskakornell *Swida sericea* (tidligere kalt hornved) er en opptil 3 meter høy busk med opprinnelse fra Nord-Amerika. Planten formerer seg ved frøsetting, men kan også danne kloner ved hjelp av rotslående grener. Frukter med frø spres med fugl. Arten ble første gang påvist som prydpilante i Norge i 1872 (Bærum). Etter 1980 har antall funn økt betydelig, trolig som et resultat av økt oppmerksomhet rundt uønskede arter, men også på grunn av økt spredning. I dag finnes den nord til Stjørdal med enkeltfunn i Troms. Arten er mye brukt i hager og parkanlegg og spres blant annet med hageavfall.

Alaskakornell kan skjerme ut stedegne villplanter og regnes derfor som uønsket (svartelistet). Den regnes for å ha høy økologisk risiko med «middels negativ økologisk effekt» (Artsdatabanken). Der vekstforholdene er gode kan arten danne store, tette kratt som fortrenger hjemlige arter og endrer strukturen i kantkratt og plantesamfunn langs vassdrag. Arten er forbudt å innføre (Forskrift om fremmede organismer, Miljødirektoratet).

Dokumenterte funn nær tiltaksområdet (ovenfor) er gjort i årene 2002 – 2014. Det er uvisst om plantene fremdeles står eller om de er fjernet. De kjente forekomstene er likevel så små at det ikke har noen betydning for igangsetting av de planlagte byggeprosjektene.

Det tilrådes at målrettet søk etter alaskakornell gjennomføres i vekstsesongen 2025, både i og umiddelbart i nærheten av tiltaksområdet. Videre tilrås det at eventuell flytting av overflatemasse gjøres sporbar i ettertid.

Fjerning av alaskakornell kan gjennomføres ved oppgraving eller bruk av Glyfosat, fortrinnsvis som del av Stjørdal kommunes øvrige arbeid med fjerning av uønskede arter. Slike tiltak gjennomføres i dag på bred basis blant annet mot lupiner og parkslirekne.

Alaskakornell *Swida sericea* med bær. (Foto: E. Fløistad, NIBIO).

Vurdering av forhold knyttet til flysikkerhet (birdstrikes) ved Trondheim lufthavn Værnes

Kollisjoner mellom fly og fugler kan få fatale konsekvenser. Ved Trondheim lufthavn Værnes har det forekommet kollisjoner som har medført betydelige skader på maskinene. Alle såkalte «bird-strikes» registreres i en nasjonal database.

Faren for fremtidige kollisjoner mellom fugler og fly er ikke ubetydelig. Dette er knyttet til det høye antallet fugler i området gjennom store deler av året, og måten fugleflokkene flytter seg på. Særlig høy risiko er knyttet til flokker av gjess (grågås, kortnebbgås og kanadagås) som trekker over Stjørdal eller som flytter seg fra hvileområdene ved Halsøen/Gråelvosen til beiteområder på åkrene sør for Stjørdalselva. Flokker av måker som sirkler på varm luft (termikk) kan også utgjøre en fare. Tidligere kunne trekkende flokker av ærfugl være et problem på våren, men dette trekket har nå opphørt.

Gjennom døgnet foregår det en nærmest sammenhengende flygeaktivitet i området ved Gråelvosen, men det meste foregår i tilknytning til avfallsanleggene på Sutterø. Fuglene i området er blitt vant til trafikk av folk og fly gjennom såkalt habituering (innlæring av hva som er farlig og hva som ikke er det), og tar til vingene først og fremst ved avfyring av skudd (noen ganger fra selve flyplassen) eller når det passerer havørn. Ved ankomst av havørn kan all fugl i området være på vingene samtidig. Slike episoder øker sannsynligheten for bird-strikes ganske betydelig.

Det aktuelle byggetiltaket har ingen innvirkning på sannsynligheten for kollisjoner mellom fugler og fly, og påvirker ikke flysikkerheten.

Tor Bollingmo.